

یدغه انگانوای قدیم زبان

علاؤالدین حیدری

لسانیتو علمار خبردار روئے بیه لُوؤ دونیان کی دنیا بو امبوخ وار لش لش بیتی زوالو غاری بونیان وا بو امبوخ وار بے مرحلار شوختی ایمیتی ختم باؤ دی شینی- یدغه دی ہیتان موڑار ای پش وار کی ہورو دی یور دی ڈوکو دیکو بیتی شیر- بیه زبانو تاریخ دی کھوارو غون بو پرانو- ای روایتو مطابقہ ہیه زبان ایرانو بو کندوری ژاغا بو زمانہ پروشی موجود شیرائے- رینو بویان کی ہنیسے دی ایرانه ہمو وجود شیر- اکابرین رینیان کی ایرانو زرتشت مشہور مقدس کتاب ہیه زبانه نیویشی شیرائے- جوش ای شور صدیہ کیاوت کی پیر شاه ناصر خسرو ایرانار افغانستانو یومگان نامین ژاغوت سفار اریر تھے ہورو سوم ای کندوری مریدان دی یومگانه گیتی آباد ہونی وا ہتیت تان سوم جوسته تان وارو دی بے ژاغه بیلیجی تانی- بے ژاغا یدغه زبان یومگانی نامو سورا مشہور ہوئے- ہیغار علاوه افغانستانو مونجان نامین ژاغا ہیه وارو کوراک ہنیسے دی موجود اسک بیرانی وا ہیه زبانوت منجگی زبان رینیان-

کیاوتکی پیر حکیم سید ناصر خسرو چھترارو ویشکی دعوتو بچین تشریف الائے بے وخته بو امبوخ یدغه وار کوراک مریدان دی ہورو سوم جوسته چھترارو گرم چشمہ گیتی آباد ہونی- گرم چشما توریکار اچی کندوری روئے کی پیرشاہ ناصر خسرو مریدیہ شامل ہونی بے روئے مسلمانان اولو زبان رے ہیه واروت بو اہمیت پرانی- بیه قسمہ ہیه وار گرم چشما بولنجیرو بیرانے- پیر ناصر خسرو سوم گیرو یدغه زبان کوراک مریدانان نسلو روئے درویش قومو نامو سورا ہنیسے دی گرم چشمہ پرابیکو وادیہ موجود اسونی- ہنیسے دی تان تت بپو زبانه لُو دونیان- رینو بویان کی گرم چشمودروشیو نوغورو ساؤزیکو وخته یدغه زبان کوراکان اوچے کھوار زبان کوراک ترجمان ہالیئاو بیرانی وا بیس چھترارو اوچے انگانو باشندان موڑی ترجمانی کواؤ بیرانے-

زمانو شوختیکو سوم جوسته کھوار زبان ترقیو مرحلان شاخحیاں الائے وا چھترارو خور واران سورا غالب باؤ بائے وا یدغه زبان دی بے وجہین زوالو اشکار باؤ بائے- حتی کہ ہیه وار پرابیکو ای کامہ دیلہ محصور بیتی بیہچی شیر- ہیه وار زوالو غاری بیکو ای وجہ ہیه دی کی ہیه دنیو ہتے واحد زبان کی ہیه وارو کوراک خور رویان پروشہ تان تت بپو زبانو کوریکو شرم جاشوئیان- ہیه وجہین دیتی ہیه زبانوت بو نقصان تاریان-

ہیه زبانو وجود ختم بیکو ای وجہ حکومتو زبان ترقیو سوم متعلق محکمو بے غوری دی شیر کی بمنویہ پت یدغه زبانو ترقیو بچین سرکاری سطحہ پش کیه قدم گانونو بیتی شیر- مگم وا دی بے علاقو تان ای کما ادب دوست نوجوانان تان تت بپو وارو وجودو ختم بیکو نولا کیکو بچین ای تنظیمو بنیادو لاکھی اسونی- ہیه تنظیمو نام "یدغا کلچر اینڈ یلفر ارگنائزیشن پرابیک" (YCWOP) شیر- ہیه تنظیم نہ صرف ہے زوالو غاری بیرو زبانوت جوبارہ ترقی

دیکو کوشش کورویان بچونکه یدغا زبانو شاعرو اوچے موسیقیو بنیادو دی لاکھی شیر- بیغار پروشی ہیه زبانو شاعری اوچے موسیقیو کیه وجود نواوشوئے۔

ہیه زبانہ ہمونیہ پت کیه تحریر موجود نکی- ہے وجہین دیتی چھترارو رویان ہیه زبانو سوم نابلدی کیه نوڑان نو- ہے خیالو پروشہ لاکھی ای کمہ یدغا زبانو الفاظان ترجمو سوم جوستہ تحریرا شامل کورومن-

کھوار زبان	یدغا زبان		
خوشان گیور	خوشان اسیئٹ		
کیچھے اسوں	چمن استیت		
جم اسوں	غشی استیتا		
تازگی شیرا	غیش تازو نیغوا		
کھوار	یدغا	کھوار	یدغا
واؤ	mmo	بپ	پپ
تت	تت	نان	نینو
کائے	ایخو	برار	ویرائی
ژور	لغدو	ژاؤ	پور
موش	شیفی	بوک	اولو
شاپیک	نیغین	اوغ	یاغو
حاء	خستوريک	چاپوتی	چپاتی
شیتو	نیا	چھیر	خشیرہ
پشور	غوش	پندیر	پنیر
پختی	پیختی	ایوکون	اوغوزو

یدغا زبانہ شعرو ای کمہ بند:

زو شوم عاشق نے یدغان ویمن پہچان ام یدغا
خوشود یدغی الفاظ من پیر زبان ام یدغا
کوئی کی یدغا گیپ ژیو نمین فریو وا استان
وفادر ضرور وا ای وا غین نشان ام یدغا
حیدر زو فخر کینم فیریو من نینز زبان
چند کہ نینو فیریو اندام زبان ام یدغا